

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive study) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารความขัดแย้งของหัวหน้าหอผู้ป่วย ตามการรับรู้ของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสกลนคร มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นพยาบาลประจำการที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วย โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสกลนคร จำนวน 16 โรงพยาบาล ซึ่งมีพยาบาลทั้งหมด 214 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง การคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ยามาเน่ (Yamane, 1973 อ้างในบุญใจ ศรีสถิตยน์รากร, 2547 : 207) คือ

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n คือ ขนาดตัวอย่าง

N คือ ขนาดประชากร

ทั้งนี้ได้กำหนดให้ค่า e คือ ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ให้มีค่าเท่ากับ 0.05 ซึ่งคำนวณได้ 142 คน

แต่ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 20 เพื่อป้องกันการได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาไม่ครบถ้วน ซึ่งเมื่อเพิ่มจำนวนเป็นร้อยละ 20 แล้ว กลุ่มตัวอย่างจะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 178 คน ลักษณะการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) ตามขนาดของโรงพยาบาลคือโรงพยาบาล 10 เตียง 30 เตียง 60 เตียง และ 90 เตียง จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นเป็นสัดส่วนโดยตรงกับจำนวนประชากรในชั้นนั้น ๆ การสุ่มกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงพยาบาลใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

1.2.2 เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง เป็นพยาบาลประจำการที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วย โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสกลนครอย่างน้อย 1 ปี

ตารางที่ 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพยาบาลประจำการโรงพยาบาลชุมชน
จังหวัดสกลนคร จำแนกตามขนาดของโรงพยาบาลชุมชน

ขนาดโรงพยาบาล	10เตียง	30เตียง	60เตียง	90เตียง	รวม
จำนวนโรงพยาบาล (แห่ง)	1	10	2	3	16
จำนวนพยาบาลวิชาชีพทั้งหมด (คน)	9	79	37	89	214
จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)	7	69	30	72	178

ตารางที่ 3.2 การกระจายของประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพยาบาลประจำการ
ในหอผู้ป่วยของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสกลนคร

โรงพยาบาล	ขนาดเตียง	จำนวนหอผู้ป่วย	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	รวม ตามขนาด โรงพยาบาล
นิคมน้ำอูน	10	1	9	7	7
บ้านม่วง	30	1	9	8	
วาริชภูมิ	30	1	9	8	
กุสุมาลย์	30	1	8	7	
โคกศรีสุพรรณ	30	1	8	7	
กุศบาก	30	1	7	6	69
เจริญศิลป์	30	1	7	6	
ส่องดาว	30	1	8	7	
โพนนาแก้ว	30	1	8	7	
คำตากล้า	30	1	7	6	
เต่างอย	30	1	8	7	
พังโคน	60	3	21	17	30
วานร	60	2	16	13	
สว่างแดนดิน	90	4	36	29	
อากาศอำนวย	90	3	27	22	72
พรรณานิคม	90	3	26	21	
รวม	-	26	214	178	178

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สำหรับพยาบาลประจำการ แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ อายุ เพศ สถานภาพสมรส วุฒิกการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานวิชาชีพ และประสบการณ์ทำงาน ภายใต้การบังคับบัญชาของหัวหน้าหอผู้ป่วยคนปัจจุบัน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าหอผู้ป่วยตาม การรับรู้ของพยาบาลประจำการ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดผู้นำการเปลี่ยนแปลงของฮิลล์ จินเนท และเคอร์ฟี (Hughes, Ginnett and Curphy, 2006) ซึ่งพัฒนามาจากแนวความคิดของเบส และอโวลีโอ (Bass and Avolio, 1994) โบโน และจู๊ด (Bono and Judge, 2003) ประกอบด้วย คำถามจำนวน 47 ข้อ ดังนี้

การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม	จำนวน 11 ข้อ (ข้อ 1-11)
การมีทักษะในการใช้วาจาศิลป์	จำนวน 10 ข้อ (ข้อ 12-21)
การสร้างภาพลักษณ์ และความไว้วางใจ	จำนวน 12 ข้อ (ข้อ 22-33)
การสร้างแรงบันดาลใจ	จำนวน 14 ข้อ (ข้อ 34-47)

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิดประกอบด้วยข้อคำถามที่ให้ เลือกตอบเป็นมาตรส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ โดยกำหนดคะแนนแต่ละระดับ ดังนี้

5 หมายถึง หัวหน้าหอผู้ป่วยปฏิบัติตรงกับข้อความนั้นเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ (ร้อยละ 80 ขึ้นไป)

4 หมายถึง หัวหน้าหอผู้ป่วยปฏิบัติตรงกับข้อความนั้นบ่อยครั้ง (ร้อยละ 60 -79)

3 หมายถึง หัวหน้าหอผู้ป่วยปฏิบัติตรงกับข้อความนั้นเป็นบางครั้ง (ร้อยละ 40-59)

2 หมายถึง หัวหน้าหอผู้ป่วยปฏิบัติตรงกับข้อความนั้นน้อยครั้ง (ร้อยละ 20 -39)

1 หมายถึง หัวหน้าหอผู้ป่วยปฏิบัติน้อยครั้งมากหรือไม่ได้ปฏิบัติเลย (ร้อยละ 0-19)

สำหรับเกณฑ์การแปลผลของพฤติกรรมผู้นำการเปลี่ยนแปลง แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.5 - 5.00 หมายถึง พฤติกรรมผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับสูง

คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง พฤติกรรมผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1 - 2.49 หมายถึง พฤติกรรมผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับระดับต่ำ

สาเหตุที่ใช้การแปลผลเพียง 3 ระดับเช่นนี้เนื่องจากในการแบ่งพฤติกรรมผู้นำ การเปลี่ยนแปลงเป็น 5 ระดับแล้วทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับวิธีการบริหารความขัดแย้งตามวัตถุประสงค์ข้อ 2.3 โดยใช้สถิติไคสแควร์ ปรากฏว่ามีเซลล์ที่มีความถี่คาดหวังต่ำกว่า 5 มากกว่าร้อยละ 20 ซึ่งเป็นการละเมิดข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติไคสแควร์ จึงยุบรวมเซลล์ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันเข้าด้วยกัน(ยูวดี ฤาชาและปาริชาติ กุ๊ช, 2550) กล่าวคือ ทำการยุบรวมพฤติกรรมผู้นำการเปลี่ยนแปลงสูงมากและสูงให้เป็นสูง และพฤติกรรมผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่ำมากและต่ำให้เป็นต่ำ พฤติกรรมผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้จึงมีเพียง 3 ระดับดังกล่าวข้างต้น

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการบริหารความขัดแย้งของหัวหน้าหอผู้ป่วย ตามการรับรู้ของพยาบาลประจำการ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองตามแนวคิดของสิงลิตัน เบรกเกอร์ มอร์แกน(Singleton, 2002, Baker and Morgan, 1986) และปรับปรุงมาจากแบบสอบถามของ แมคเซลแลน (McCellan, 2000) ประกอบด้วย คำถาม 35 ข้อ ซึ่งเป็นการถามความถี่ในการแก้ไข ปัญหาความขัดแย้ง 5 วิธี ได้แก่ การหลีกเลี่ยง การไกล่เกลี่ย การเอาชนะ การประนีประนอม และการร่วมมือ ซึ่งเป็นคำถามทางบวกทั้งหมด ดังนี้

การหลีกเลี่ยง	9 ข้อ (ข้อ 1-9)
การไกล่เกลี่ย	5 ข้อ (ข้อ 10-14)
การเอาชนะ	6 ข้อ (ข้อ 15-20)
การประนีประนอม	6 ข้อ (ข้อ 21-26)
การร่วมมือ	9 ข้อ (ข้อ 27-35)

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิดประกอบด้วยข้อคำถามเป็นแบบที่ให้ เลือกตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ โดยกำหนดคะแนนแต่ละระดับ ดังนี้

5 หมายถึง หัวหน้าหอผู้ป่วยปฏิบัติตรงกับข้อความนั้นเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ (ร้อยละ 80 ขึ้นไป)

4 หมายถึง หัวหน้าหอผู้ป่วยปฏิบัติตรงกับข้อความนั้นบ่อยครั้ง (ร้อยละ 60 -79)

3 หมายถึง หัวหน้าหอผู้ป่วยปฏิบัติตรงกับข้อความนั้นเป็นบางครั้ง (ร้อยละ 40-59)

2 หมายถึง หัวหน้าหอผู้ป่วยปฏิบัติตรงกับข้อความนั้นน้อยครั้ง (ร้อยละ 20 -39)

1 หมายถึง หัวหน้าหอผู้ป่วยปฏิบัติน้อยครั้งมากหรือไม่ได้ปฏิบัติเลย (ร้อยละ 0-19)

การแปลผลของการบริหารความขัดแย้งแต่ละวิธี ผู้วิจัยรวมคะแนนรายข้อของการบริหารความขัดแย้งแต่ละวิธี แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย วิธีใดมีค่าเฉลี่ยสูงสุดให้ถือว่าหัวหน้าหอผู้ป่วย ใช้วิธีการบริหารความขัดแย้งวิธีนั้น

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน (ดังแสดงรายนามในภาคผนวก) ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการด้านการบริหารการพยาบาล ตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุมของเนื้อหา และโครงสร้าง หลังจากผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านได้พิจารณาให้ข้อเสนอแนะแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาคำนวณหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index หรือ CVI) จากสูตรดังนี้คือ (บุญใจ ศรีสถิตยัณรากร, 2545)

$$CVI = \frac{\text{จำนวนคำถามที่ผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนให้ความคิดเห็นในระดับ 3 และ 4}}{\text{จำนวนคำถามทั้งหมด}}$$

โดยกำหนดเกณฑ์ระดับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ในแต่ละข้อคำถามเป็น 4 ระดับ คือ

ระดับ 1 หมายถึง คำถามไม่สอดคล้องกับนิยามเลย

ระดับ 2 หมายถึง คำถามจำเป็นต้องได้รับการพิจารณาทบทวนและปรับปรุงอย่างมาก
จึงจะสอดคล้องกับนิยาม

ระดับ 3 หมายถึง คำถามจำเป็นต้องได้รับการพิจารณาทบทวนและปรับปรุงเล็กน้อยจึงจะ
สอดคล้องกับนิยาม

ระดับ 4 หมายถึง คำถามมีความสอดคล้องกับนิยาม

จากการคำนวณหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่า CVI 0.83 โดยแบบสอบถามพฤติกรรมผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าหอผู้ป่วยและแบบสอบถามการบริหารความขัดแย้งของหัวหน้าหอผู้ป่วยได้ค่า CVI เท่ากับ 0.85 และ 0.81 ตามลำดับ ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามมีความตรงตามเนื้อหาอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ จากนั้นจึงนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขทั้งภาษาและเนื้อหาให้มีความถูกต้องเหมาะสม แล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้งก่อนนำไปทดลองใช้

2. การหาความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับพยาบาลประจำการที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความเข้าใจในภาษาและคำถามที่ใช้ รวมทั้งความชัดเจนของข้อคำถาม จากนั้นนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค โดยแบบสอบถามพฤติกรรมผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.98 ส่วนแบบสอบถามการบริหารความขัดแย้ง

มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.93 แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.98

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอจดหมายขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์จากประธานกรรมการประจำสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และส่งจดหมายดังกล่าวถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชนทั้ง 16 แห่งในจังหวัดสกลนครเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3.2 เมื่อได้รับการตอบรับแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานกับผู้บริหารของกลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลชุมชนแต่ละแห่งด้วยตนเอง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการวิจัย รวมทั้งขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง

3.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้หัวหน้ากลุ่มการพยาบาลของโรงพยาบาลชุมชนทั้ง 16 แห่งด้วยตนเอง โดยโรงพยาบาลที่มีหอผู้ป่วย 1 หอผู้ป่วยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้หัวหน้าหอผู้ป่วย ส่วนโรงพยาบาลที่มีตั้งแต่ 2 หอผู้ป่วยขึ้นไป ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้หัวหน้ากลุ่มการพยาบาลและให้สุมพยาบาลประจำการที่ปฏิบัติงานภายใต้การปฏิบัติงานร่วมกับหัวหน้าหอผู้ป่วยคนปัจจุบันตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไปโดยการสุ่มอย่างง่ายตามจำนวนที่ต้องการ พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการวิจัย และกำหนดการรับแบบสอบถามคืนโดยผู้วิจัยขอรับคืนทางไปรษณีย์ภายหลังแจกแบบสอบถามไปแล้ว 2 สัปดาห์

3.4 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา

3.5 ติดตามแบบสอบถามที่ยังไม่ได้คืน โดยมีจดหมายขอความร่วมมือจากผู้วิจัยพร้อมแนบบแบบสอบถามไปด้วยอีกชุดหนึ่ง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษานี้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์คุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความถี่ และร้อยละ

4.2 วิเคราะห์พฤติกรรมผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของพยาบาลประจำการโดยคำนวณหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาระดับพฤติกรรมผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4.3 วิเคราะห์วิธีการบริหารความขัดแย้งของหัวหน้าหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของพยาบาลประจำการโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำมาวิเคราะห์หาความถี่และร้อยละในการบริหารความขัดแย้งแต่ละวิธีตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับพฤติกรรมผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารความขัดแย้งของหัวหน้าหอผู้ป่วย โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-square) และหาระดับของความสัมพันธ์ โดยหาค่าครอเมอร์วี (Cramer's V) ส่วนเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (ประครอง กรรณสูตร, 2538) ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ความหมาย
$\pm 0.70 - \pm 1.00$	มีความสัมพันธ์ในระดับสูง
$\pm 0.30 - \pm 0.69$	มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง
$0.00 - \pm 0.29$	มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

5. การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นมนุษย์ การวิจัยจึงอาจส่งผลกระทบต่อกลุ่มตัวอย่างได้ เพื่อเป็นการพิทักษ์สิทธิให้แก่กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจะดำเนินการดังนี้

5.1 ดำเนินการขอความเห็นชอบในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งได้ทำการออกเอกสารรับรองให้ดังในภาคผนวก ก

5.2 ชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษรในแบบสอบถามโดย แจ้งวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย ลักษณะแบบสอบถาม รายละเอียดในการตอบแบบสอบถาม

5.3 แบบสอบถามจะใส่เป็นรหัสไม่ระบุถึงตัวผู้ตอบ และคำตอบที่ได้จะเก็บเป็นความลับ

- 5.4 กลุ่มตัวอย่างมีสิทธิที่จะไม่ตอบคำถามข้อใดก็ได้ โดยไม่มีผลต่อการปฏิบัติงาน
ประจำ
- 5.5 ผู้วิจัยจะนำเสนอผลงานในภาพรวมเท่านั้น
- 5.6 ภายหลังจากการวิเคราะห์และแปลผลการวิจัยเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะทำลาย
ข้อมูลทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่างทันที